

SINTEF Energi AS
Postadresse:
Postboks 4761 Torgarden
7465 Trondheim
Sentralbord: 73597200

energy.research@sintef.no
www.sintef.no/energi
Foretaksregister:
NO 939 350 675 MVA

Prosjektnotat

Brukerhåndbok Kabelsimulator

VERSJON

1.0

DATO

2018-06-28

FORFATTER(E)

Kristian Thinn Solheim

OPPDRAGSGIVER(E)

REN AS

OPPDRAGSGIVERS REF.

Kåre Espeland

PROSJEKTNR

50200654

ANTALL SIDER:

25

SAMMENDRAG

Denne brukerhåndboken gir en innføring i hvordan belastningsverktøyet er bygget opp og hvordan det brukes. Eksempler på bruk av programmet er gitt i de to siste kapitlene.

UTARBEIDET AV

Kristian Thinn Solheim

SIGNATUR**GODKJENT AV**

Espen Eberg

SIGNATUR**PROSJEKTNOTAT NR**

AN 18.14.33

GRADERING

Fortrolig

Historikk

VERSJON	DATO	VERSJONSBEKRIVELSE
1.0	2018-06-28	Laget for Kabelsimulator versjon 1.

Innholdsfortegnelse

1	INTRODUKSJON	4
2	PROGRAMMET PÅ 1-2-3	5
3	VERKTØYETS OPPBYGGING	6
3.1	Hovedskjerm	6
3.2	Grøftesnitt.....	7
3.3	Knapperad.....	8
3.4	Kabelgrupper, grøft og omgivelser	9
3.5	Kabler (materialer).....	10
3.6	Forlegning	11
3.6.1	Lysåpning	12
3.7	Rør.....	13
3.8	Kabler (geometri).....	14
3.9	Grafikk.....	15
3.10	Resultater	16
3.11	Beregningsdata	17
3.12	Rapportfunksjon	18
4	ELEKTRISKE OG TERMISKE PARAMETERE	19
5	FORMLER	Error! Bookmark not defined.
6	EKSEMPEL 1: ENKEL GRØFT	21
7	EKSEMPEL 2: AVANSERT GRØFT	23

1 INTRODUKSJON

Prosjektet Økning av belastningsevnen til jordkabler er et innovasjonsprosjekt for næringslivet (IPN) med REN som prosjekteier, hvor SINTEF Energi og flere norske industri- og nettselskaper deltar. Prosjektets målsetning er å bidra til økt utnyttelse og pålitelighet i det norske kabelnettet. Belastningsevneprogrammet er et resultat av dette prosjektet.

Denne brukerhåndboken gir en kort innføring i hvordan belastningsverktøyet fungerer ved å gå igjennom menyene og funksjonene som finnes. Det er laget to eksempelgrøfter i de siste kapitlene. Programmet kjøres på en server hos REN, hvor også alle filene lagres. Simuleringstid og lagringsplass er dermed uavhengig av brukerens maskinvare.

Beregningsmodulen er basert på programvaren *COMSOL Multiphysics*, hvor elementmetoden brukes for å løse fysiske modeller. I kabelsimulatoren brukes elektromagnetiske og termiske ligninger for å beregne kablernes belastningsevne. Konveksjon i rør beregnes ut ifra empiriske formler utviklet i dette prosjektet. Dette gjøres uten behov for dyptgående kunnskap om numerisk analyse og termisk modellering. Kabeltemperatur regnes ut i fra valgt, påtrykt strøm. Alle beregninger gir stasjonære verdier.

Programmet er fleksibelt og har stor valgfrihet med tilpasning av grøftesnippet, kabler og materialegenskaper.

Grøftesnitt:

Kabler kan forlegges i jordsmonn, rør og betongkanal, og i trekant eller flat forlegning. Lysåpningen mellom kabelgruppene, grøftens vinkel, overdekning og fundamentstørrelse er noen av verdiene som kan endres.

Kabler:

Flere kabeltyper er lagt inn i programmets bibliotek, men egne kan også legges inn. Materialer og dimensjon på leder, skjerm, isolasjon og ytterkappe kan modifiseres.

Elektrisk og termisk:

Bakketemperatur kan endres og termisk ledningsevne i lednings- og gjenfyllingssone kan settes individuelt. Skjerm kan velges åpen eller lukket.

Resultater:

Temperatur, effektutvikling i kabel, magnetisk induksjon, impedans og total overføringsevne er noen verdier som regnes ut.

2 PROGRAMMET PÅ 1-2-3

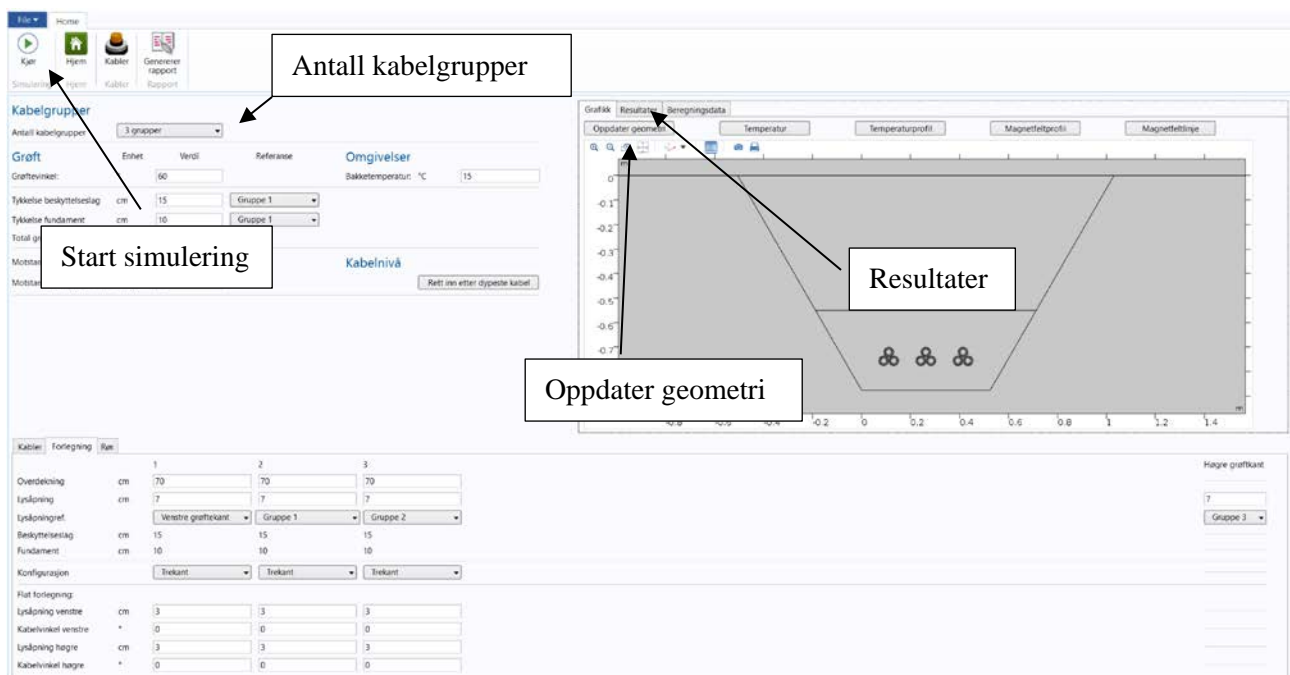
En eksempelgrøft åpnes når programmet startes. Denne eksempelgrøften består av 3 kabelgrupper forlagt i trekantforlegning, som vist i Figur 2-1. Gjør ønskede endringer, som å forandre antall kabler, forlegning, lysåpning, og strømpåtrykk. Når det gjøres endringer må geometrien oppdateres. Trykk på "oppdater geometri" for å gjøre dette. Start deretter beregningene ved å trykke på "Kjør" (▶) i knapperaden.

Etter at beregningene er gjennomført vil temperaturprofilen i grøften vises. Temperaturen beregnes ut ifra valgt strømpåtrykk i kablene. Grafer for magnetisk induksjon kan vises, hvor utredningsnivået på $0.4 \mu\text{T}$ er indikert. I resultattabellen vises blant annet overføringskapasitet, tap i ledere og skjerm, impedans og ledertemperatur.

En enkel rapportmal genereres ved å trykke på "generer rapport" (📄), Denne inneholder de samme resultatene og figurene som vises i hovedskjermen.

For å legge til eller se de innebyggede kabeltypene, trykk på fanen "Kablene – se eller legg til nye", (🔧).

Best brukeropplevelse fås ved skjermopløsning på minimum 1920×1080 piksler, og med få toolbars, bokmerkerader eller lignende i nettleseren. Chrome anbefales som nettleser.

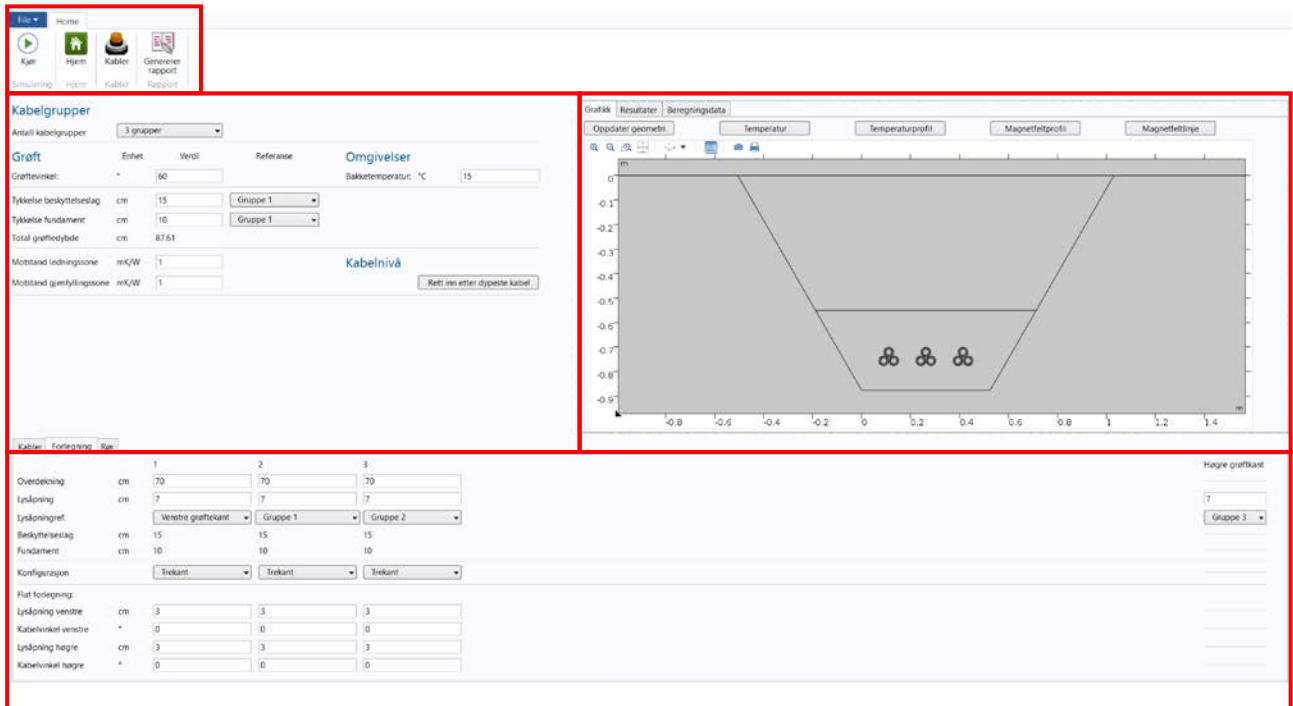
Figur 2-1: Eksempelgrøft som vises ved oppstart. Grøften kan tilpasses eller brukes som den er.

3 VERKTØYETS OPPBYGGING

3.1 Hovedskjerm

Verktøyets hovedskjerm er delt inn i fire deler. Disse er forklart i de kommende avsnittene. Programmet styres fra hovedskjermen. Her må kabeltyper, geometrier, elektriske og termiske verdier fylles inn. Resultater, oversikt over grøftesnitt og grafikk vises også her.

<p>Knapperad</p> <p>Kabelgrupper, grøft og omgivelser</p> <p>Kabel- og rørparametere</p> <p>Grafikk, resultater og beregningsdata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hovedfunksjoner: Kjøre simulering, returnere til hovedskjerm, endre kabelgeometri og generere rapport. - Antall kabler, omgivelsestemperatur og grøftens størrelse og termisk motstand. - Kablenes materialegenskaper, strømpåtrykk, kabelforlegning og rørgometri - Grøftesnitt, grøftetemperatur, magnetisk induksjon, resultater og beregningsdata
---	--

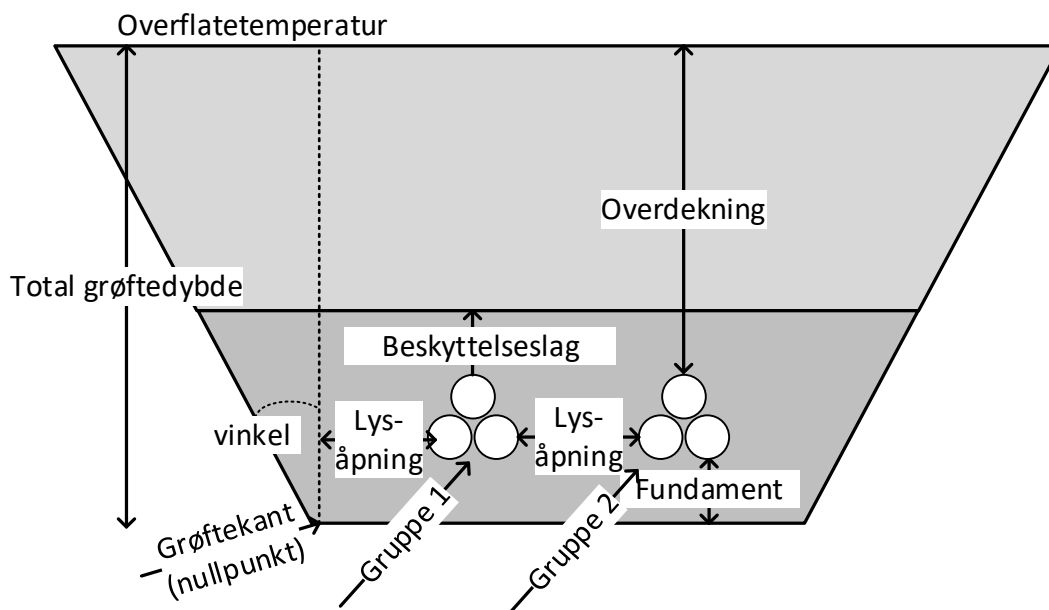
The screenshot shows the software interface with several sections:

- Knapperad (Top):** A menu bar with icons for 'Kjør', 'Hjem', 'Kabler', and 'Generer rapport'.
- Kabelgrupper (Left):** A section for defining cable groups, including 'Antall kabelgrupper' (3 grupper) and 'Omgivelser' (Bakketemperatur: 15 °C).
- Grøft (Left):** A section for defining trench parameters like 'Grøftevinkel' (60), 'Tykkelse beskyttelselag' (15 cm), and 'Tykkelse fundament' (10 cm).
- Kabelnivå (Left):** A section for defining cable levels with 'Mottasid ledningsåpning' and 'Mottasid gjenfyllingsåpning'.
- Grafikk (Right):** A cross-section diagram showing a trench with three cables at the bottom. The y-axis represents depth in meters (0 to -0.9), and the x-axis represents width in meters (-1.0 to 1.4).
- Kabler (Bottom):** A table for defining cable parameters for three groups.

3.2 Grøftesnitt

Notasjonen på geometriske avstander er vist i grøftesnippet. Referansepunkt i vertikal retning er på bakkenivå. Referansepunktet i horisontal retning er fra venstre grøftekant, indikert med en stiplet linje.

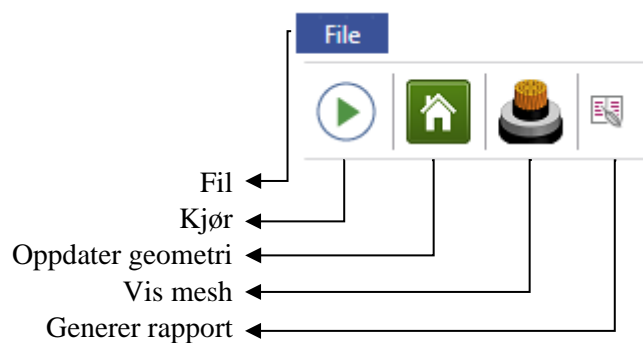
Alle kabelgruppene nummereres fra 1-10, fra venstre til høyre. Det er posisjon fra programmets oppstart som er gjeldende.

3.3 Knapperad

Knapperaden består av følgende:

Fil	-	Lagre filen eller avslutte programmet
Kjør	-	Starter beregningene
Hjem	-	Tilbake til hovedskjerm.
Kabler	-	Viser meny for innebygde og egenkonstruerte kabler, se kapittel 4.8.
Rapport	-	Genererer rapport i Microsoft Word-format. Se kapittel 4.12.

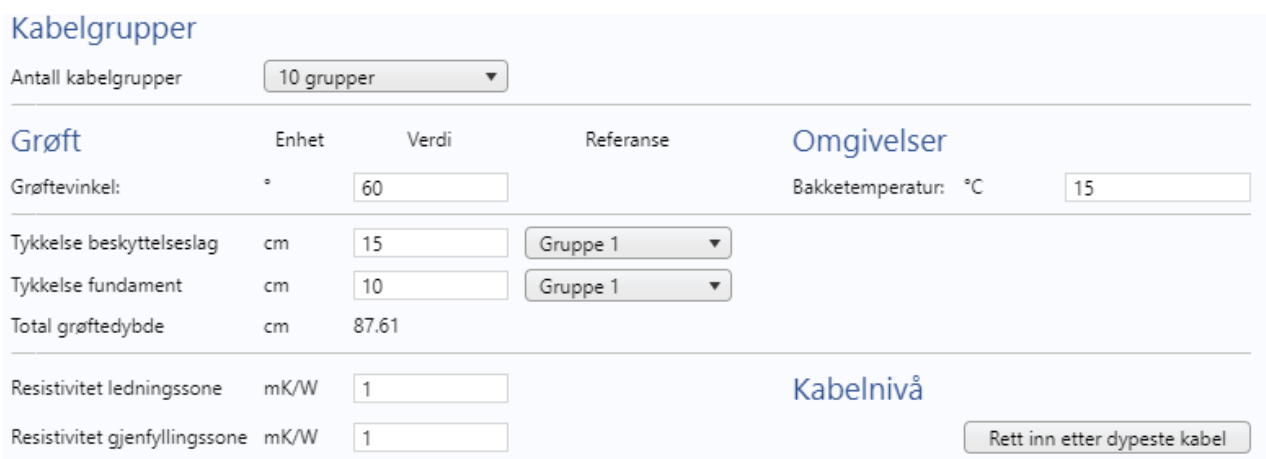

3.4 Kabelgrupper, grøft og omgivelser

Verdiene som finnes i denne menyen, se Figur 4-2, er.

Antall kabelgrupper	-	Velg antall kabelgrupper, fra 1 til 10.
Grøftvinkel	-	Vinkel på grøft. Kan velges fra 30° til 90°.
Tykkelse beskyttelseslag	-	Tykkelse på ledningssonen over toppunkt på valgt kabel (referanse).
Tykkelse fundament	-	Tykkelse på ledningssonen under valgt kabelgruppe (referanse).
Total grøftedybde	-	Gjenfyllingssone og ledningssone totale tykkelse.
Termisk motstand ledningssone	-	Termisk motstand i ledningssone. Velg en forhåndsdefinert verdi, eller skriv inn egen.
Termisk motstand gjenfyllingssone	-	Termisk motstand i gjenfyllingssone. Velg en forhåndsdefinert verdi, eller skriv inn egen.
Bakketemperatur	-	Fast (isoterm) temperatur på bakken. 15°C brukes ofte i standarder og belastningstabeller.
Rett inn etter dypeste kabel (knapp)	-	Retter inn alle kabelgruppene etter dypeste kabel.

The screenshot shows a software interface with the following sections:

- Kabelgrupper:** A dropdown menu set to "10 grupper".
- Grøft:** A table with columns for parameter name, unit, value, and reference.

Grøft	Enhet	Verdi	Referanse
Grøftvinkel:	°	60	
Tykkelse beskyttelseslag	cm	15	Gruppe 1
Tykkelse fundament	cm	10	Gruppe 1
Total grøftedybde	cm	87.61	
- Omgivelser:** A field for "Bakketemperatur: °C" with a value of 15.
- Kabelnivå:** A button labeled "Rett inn etter dypeste kabel".
- Resistivitet:** Two fields for "Resistivitet ledningssone" and "Resistivitet gjenfyllingssone" both with units of mK/W and a value of 1.

Figur 4-1: Skjermdump av menyene kabelgrupper, grøft og omgivelser

3.5 Kabler (materialer)

Verdiene som finnes i denne menyen, se Figur 4-3, er.

Strømpåtrykk	- RMS-verdi av påtrykt strøm i kabelen
Kabeltype	- Velg kabeltype.
Driftsspenning	- RMS-verdi. Brukes til å beregne overføringskapasitet og di-elektriske tap. Standard verdi er lik kablernes isolasjonsnivå, så dette må settes lik driftsspenningen i anlegget.
Lukket skjerm	- Angir om skjermen er åpen eller lukket.
Leder	- Velg ledermateriale fra liste eller skriv inn egendefinert ledningsevne. Tillatt verdi er mellom $1 \cdot 10^6$ og $1 \cdot 10^8$ S/m.
Isolasjon	- Velg isolasjonsmateriale fra liste.
Skjermtråder	- Velg materiale på skjermtrådene fra liste eller skriv inn egendefinert ledningsevne. Tillatt verdi er mellom $1 \cdot 10^6$ og $1 \cdot 10^8$ S/m. Dersom arealet for denne skjermen er lik 0 vil ikke materialvalg påvirke resultatene.
Laminat	- Velg materiale på laminatet fra liste eller skriv inn egendefinert ledningsevne. Tillatt verdi er mellom $1 \cdot 10^6$ og $1 \cdot 10^8$ S/m. Dersom arealet for denne skjermen er lik 0 vil ikke materialvalg påvirke resultatene.
Ytterkappe	- Velg materiale på ytterkappe fra liste.

Kabler	Forlegning	Rør
		1
Strømpåtrykk	A	200
Kabeltype		TSLF12kV3x400A/35
Driftsspenning	kV	12
Lukket skjerm		☒ Ja
Leder	S/m	Aluminium
Isolasjon	W/mK	PE og PEX
Skjermtråder	S/m	Kobber
Laminat	S/m	Aluminium
Ytterkappe	W/mK	PE og PEX

Figur 4-2: Menyfanen "Kabler" (materialer)

3.6 Forlegning

Verdiene som finnes i denne menyen, se Figur 4-4, er.

Overdekning	- Avstand mellom toppunkt på kabel og bakkenivå.
Lysåpning	- Avstanden (lysåpningen) mellom to kabelgrupper, eller mellom grøftekanten og en kabelgruppe. Se eksempel på neste side.
Lysåpningsreferanse	- Bestemmer hvilken kabelgruppe, eller grøftekant, lysåpningen skal være referert mot. Se eksempel på neste side.
Beskyttelseslag	- Tykkelse på ledningssonen over toppunkt på valgt kabel (referanse).
Fundament	- Tykkelse på ledningssonen under valgt kabelgruppe (referanse).
Konfigurasjon	- Trekant- eller flat konfigurasjon.
Lysåpning venstre	- For flat forlegning: Avstand mellom venstre og senterkabel.
Kabelvinkel venstre	- For flat forlegning: Vinkel mellom venstre og senterkabel.
Lysåpning høyre	- For flat forlegning: Avstand mellom høyre og senterkabel.
Kabelvinkel høyre	- For flat forlegning: Vinkel mellom høyre og senterkabel.

		1
Overdekning	cm	<input type="text" value="70"/>
Lysåpning	cm	<input type="text" value="7"/>
Lysåpningref.		<input type="text" value="Venstre grøftekant"/>
Beskyttelseslag	cm	15
Fundament	cm	10
Konfigurasjon		<input type="text" value="Trekant"/>
Flat forlegning:		
Lysåpning venstre	cm	<input type="text" value="3"/>
Kabelvinkel venstre	°	<input type="text" value="0"/>
Lysåpning høyre	cm	<input type="text" value="3"/>
Kabelvinkel høyre	°	<input type="text" value="0"/>

Figur 4-3: Menyfanen "Forlegning"

3.6.1 Lysåpning

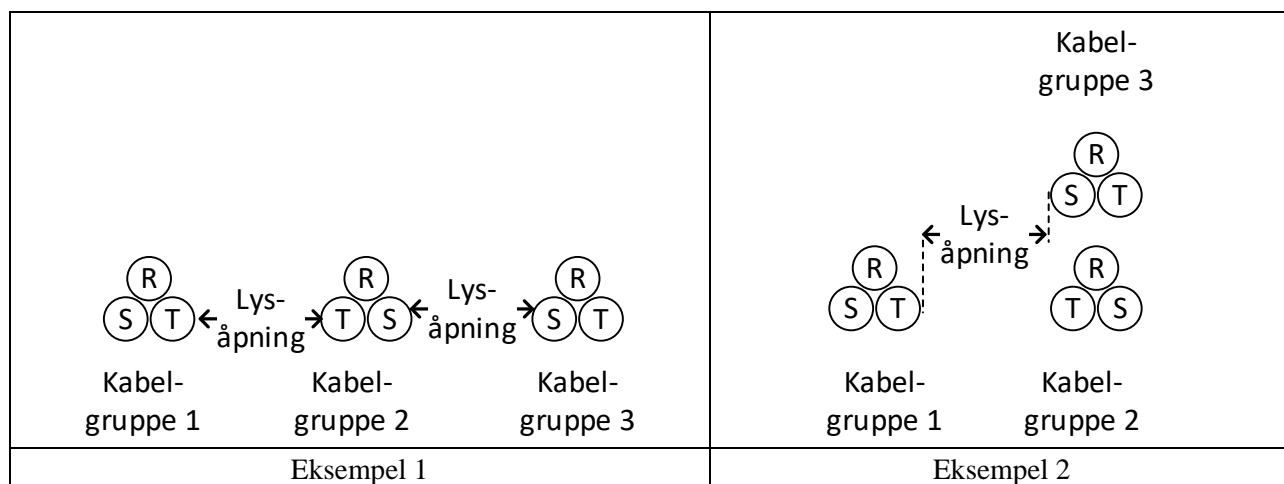
Lysåpningen er avstanden mellom to kabelgrupper, eller mellom grøftekanten og en kabelgruppe.

Eksempel 1

Lysåpningen for kabelgruppe 3, se eksempel 1 i Figur 4-5, er avstanden fra ytterpunktet på kabelgruppe 2s S-fase til ytterpunktet på kabelgruppe 3s S-fase.

Eksempel 2

Dersom kabelgruppe 3 ønskes plassert over gruppe 2 (se eksempel 2), må overdekningen reduseres og referansen endres til kabelgruppe 2.

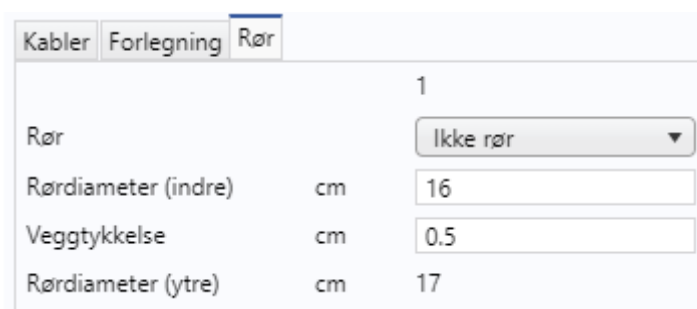

Figur 4-4: Lysåpning og lysåpningsreferanse

3.7 Rør

Verdiene som finnes i denne menyen, se Figur 4-4, er:

- Rør - Velg om kabelgruppen skal ligge i rør eller ikke
- Rørdiameter (indre) - Rørets indre diameter
- Veggtykkelse - Rørets veggtykkelse
- Rørdiameter (ytre) - Rørets ytre diameter

		1
Rør		Ikke rør
Rørdiameter (indre)	cm	16
Veggtykkelse	cm	0.5
Rørdiameter (ytre)	cm	17

Figur 4-5: Menyfanen "Rør"

3.8 Kabler (geometri)

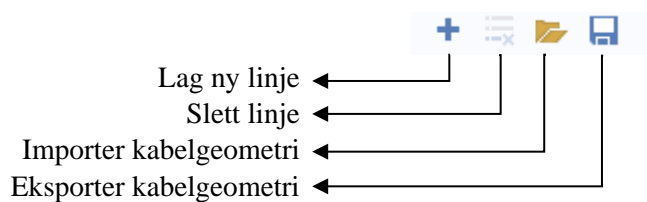
Et utvalg forhåndsdefinerte kabler er lagt inn i verktøyet. Disse er angitt med isolasjonsnivå, lederareal, lederdiameter, diameter over isolasjon, ytre diameter, areal skjermtråd og areal laminat. Alle verdiene brukes i utregningene.

Forhåndsdefinerte kabler		Lederareal [mm ²]	Lederdiameter [mm]	Diameter over isolasjon [mm]	Ytre diameter [mm]	Areal indre skjerm [mm ²]	Areal ytre skjerm [mm ²]
TSLF12kV3x150A/25	12	150	14.1	15.6	23.3	16	0
TSLF12kV3x240A/35	12	240	18.2	25.8	29.8	25	0
TSLF12kV3x400A/35	12	400	23.6	31.4	34.1	35	0
TSLF12kV3x630A/35	12	630	30.4	38.2	40.3	35	0
TSLF12kV3x800A/50	12	800	34.7	43.4	47.5	35	0
TSLF12kV3x1000A/50	12	1000	38.7	47.8	53.3	50	0
TSLF12kV3x1200A/50	12	1200	41.7	50.8	58.5	50	0
TSLF12kV3x1600A/50	12	1600	48.6	57.7	61.7	50	0
TSLF12kV3x2000A/50	12	2000	57.2	66.3	69	50	0
TSLF24kV3x50A/16	24	50	8	19.3	78	50	0
TSLF24kV3x95A/25	24	95	11.4	22.7	27.2	16	0
TSLF24kV3x150A/25	24	150	14.1	25.4	30.8	25	0
TSLF24kV3x240A/35	24	240	18.2	29.5	33.7	25	0
TSLF24kV3x400A/35	24	400	23.6	35.2	38.2	35	0

Egendefinerte kabler							
Kabelnavn	Isolasjonsnivå [kV]	Lederareal [mm ²]	Lederdiameter [mm]	Diameter over isolasjon [mm]	Ytre diameter [mm]	Areal indre skjerm[mm ²]	Areal ytre skjerm[mm ²]
minKabel400mm2	12	400	23.6	31.4	40.3	35	20

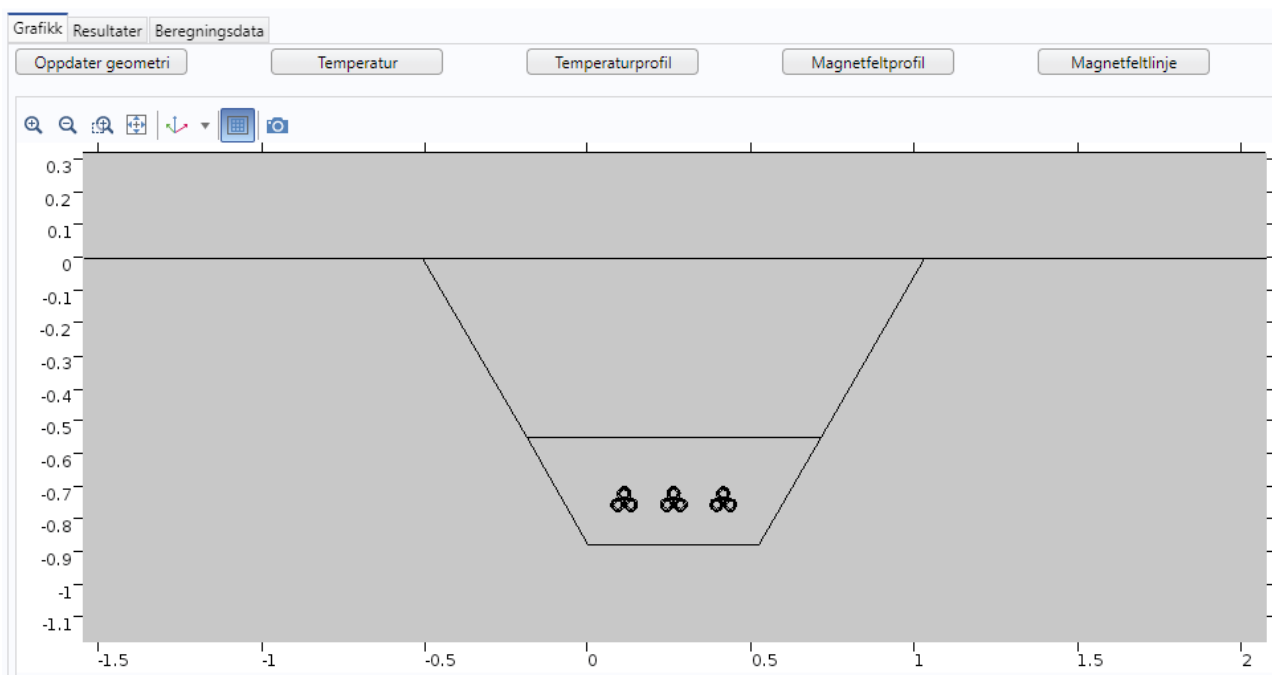
Figur 4-6: Forhåndsdefinerte og egendefinerte kabler.

For å legge til nye kabler, trykk på "+"-tegnet. Bestem kabelnavn og skriv inn isolasjonsnivå og kabelgeometri. Merk at punktum (.) angir desimalskilte, ikke komma (,). Etter at dette er gjort, trykk "Oppdater kabel databasen" for å legge de nye kablene inn i programmet. Symbolene betyr:

3.9 Grafikk

I grafikkvinduet vises grøftgeometri, to profiler for temperatur og to for magnetfelt.

Figur 4-7: Grafikk for grøftesnitt

Dra rundt på grafikken ved å holde inne høyre museknapp på grafikken og beveg pekeren. Noen av de innebyggede knappene er:

-   Forstørrer/forminsker
- Zoom på merket område
- Viser hele geometrien

3.10 Resultater

Verdiene som regnes ut, se Figur 4-9, er:

Overføringskapasitet [MVA]	- Overføringskapasitet.
Strøm [A]	- Påtrykt symmetrisk strøm (RMS)
Driftsspenning [kV]	- Driftsspenning (RMS)
Tap ledere [W/m]	- Totale tap i lederne for de tre kablene i kabelgruppen
Tap skjermer [W/m]	- Totale tap i skjermene for de tre kablene i kabelgruppen.
Tap isolasjon [W/m]	- Totale tap i isolasjonsmaterialet for de tre kablene i kabelgruppen.
Skjermspenning [V/km]	- Spenning (RMS) som bygges opp i skjerm. Viser høyeste verdi for de tre skjermene
Skjermstrøm [A]	- Strøm (RMS) som flyter i skjermene. Viser høyeste verdi for de tre skjermene.
Strøm i skjermtråder [%]	- Andel av skjermstrøm i skjermtrådene
Strøm i laminat [%]	- Andel av skjermstrøm i laminatet
Lederimpedans [ohm/km]	- Gjennomsnittlig lederimpedans for de tre fasene
Maksimal ledertemperatur [°C]	- Høyeste ledertemperatur
Kabeltype	- Kabeltype
Isolasjonsnivå [kV]	- Isolasjonsnivå
Kabelkapasitans [µF]	- Kabelkapasitans
Tapsvinkel	- Isolasjonens tapsvinkel
Relativ permittivitet	- Isolasjonens relative permittivitet

Grafikk Resultater Beregningsdata			
Siste simuleringstid	2 min 8 s		Total effektutvikling: 31 W/m
Tittel	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3
Overføringskapasitet [MVA]	4.2	4.2	4.2
Strøm [A]	200.0	200.0	200.0
Driftsspenning [kV]	12.0	12.0	12.0
Tap ledere [W/m]	9.7	9.8	9.7
Tap skjermer [W/m]	0.9	1.0	0.9
Tap isolasjon [W/m]	0.02	0.02	0.02
Skjermspenning [V/km]	-	-	-
Skjermstrøm [A]	23.0	23.5	22.9
Strøm i skjermtråder [%]	100.0	100.0	100.0
Strøm i laminat [%]	0.0	0.0	0.0
Lederimpedans [ohm/km]	0.0892 + 0.094i	0.0902 + 0.094i	0.089 + 0.094i
Maksimal ledertemperatur [°C]	30.0	30.0	30.0
Kabeltype	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40
Isolasjonsnivå [kV]	12	12	12
Kabelkapasitans [µF/km]	0.49	0.49	0.49
Tapsvinkel	0.001	0.001	0.001
Relativ permittivitet	2.5	2.5	2.5

Figur 4-8: Eksempel på resultattabell

3.11 Beregningsdata

Verdiene som finnes i denne menyen, se Figur 4-10 er:

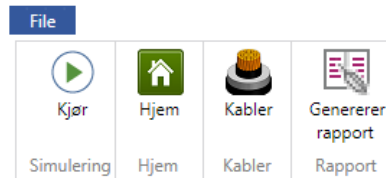
Kabeltype	- Kabeltype
Isolasjonsnivå [kV]	- Isolasjonsnivå
Lederareal [mm ²]	- Nominelt lederareal
Lederdiameter [mm]	- Lederdiameter
Diameter over isolasjon [mm]	- Diameter over isolasjon
Ytre diameter [mm]	- Ytre diameter
Areal skjermtråder [mm ²]	- Areal på skjermtråder
Areal laminat [mm ²]	- Areal på laminat
El. ledningsevne leder [S/m]	- Elektrisk ledningsevne leder
El. ledningsevne skjerm [S/m]	- Elektrisk ledningsevne skjerm
El. ledningsevne laminat [S/m]	- Elektrisk ledningsevne laminat
Term. ledningsevne isolasjon [W/(mK)]	- Termisk ledningsevne isolasjon
Term. ledningsevne ytterkappe [W/(mK)]	- Termisk ledningsevne ytterkappe
Forlegning	- Trekant eller flat
Rør	- Rør eller ikke rør
Skjerm	- Åpne eller lukkede skjermer
Lysåpning mot venstre kabelgruppe	- Lysåpning til kabelgruppen til venstre
Overdekning [cm]	- Avstand mellom bakkenivå og øverste punkt i kabelgruppen

Grafikk Resultater Beregningsdata			
Siste simuleringstid		2 min 8 s	
		Total effektutvikling: 31 W/m	
Tittel	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3
Kabeltype	TSLF12kV3x4C	TSLF12kV3x4C	TSLF12kV3x4C
Isolasjonsnivå [kV]	12	12	12
Lederareal [mm ²]	400.0	400.0	400.0
Lederdiameter [mm]	23.6	23.6	23.6
Diameter over isolasjon [mm]	31.4	31.4	31.4
Ytre diameter [mm]	40.3	40.3	40.3
Areal skjermtråder [mm ²]	35.0	35.0	35.0
Areal laminat [mm ²]	0.0	0.0	0.0
El. ledningsevne leder [S/m]	3.3E7	3.3E7	3.3E7
El. ledningsevne skjerm [S/m]	5.5E7	5.5E7	5.5E7
El. ledningsevne laminat [S/m]	3.3E7	3.3E7	3.3E7
Term. ledningsevne isolasjon [W/	0.286	0.286	0.286
Term. ledningsevne ytterkappe [V	0.286	0.286	0.286
Forlegning	Trekant	Trekant	Trekant
Rør	Ikke rør	Ikke rør	Ikke rør
Skjerm	Lukket	Lukket	Lukket
Lysåpning mot venstre kabelgrup	-	7.0	7.0
Overdekning [cm]	70.0	70.0	70.0

Figur 4-9: Eksempel på beregningsdata

3.12 Rapportfunksjon

En rapport i Word-format med resultater, beregningsdata og figurer lages ved å trykke på knappen "Generer rapport", som vist i Figur 4-10. Utsnittet av figurene blir tilsvarende som vises i hovedskjermen. For å endre utsnittet i rapporten må utsnittet endres i hovedskjermen.

Figur 4-10: Knapperad

4 ELEKTRISKE OG TERMISKE PARAMETERE

Termiske og elektriske konstanter brukt er gitt i tabellene under.

Tabell 4-1: Elektrisk ledningsevne/resistivitet ved 20°C. Egendefinert verdi kan settes for hver kabelgruppe i programmet.

Parameter	Ledningsevne	Resistivitet	Referanse
Aluminium	$3.3 \cdot 10^7$ S/m	$3.03 \cdot 10^{-8}$ Ωm	IEC 60228 ¹
Kobber	$5.5 \cdot 10^7$ S/m	$1.81 \cdot 10^{-8}$ Ωm	IEC 60228 ²
Bly	$0.5 \cdot 10^7$ S/m	$2.00 \cdot 10^{-8}$ Ωm	IEC 60228

Merk 1: Varierer fra $3.2-3.4 \cdot 10^7$ S/m i normen

Merk 2: Varierer fra $5.3-5.7 \cdot 10^7$ S/m i normen

Tabell 4-2: Temperaturkoeffisient ved 20°C

Parameter	Verdi	Enhet	Referanse
Kobber	0.004 ¹	1/K	IEC 60287-1-1
Aluminium	0.004 ¹	1/K	IEC 60287-1-1
Bly	0.004	1/K	IEC 60287-1-1

Merk 1: I standarden oppgis koeffisienter på 0.00393 og 0.00403 for hhv. kobber og aluminium. Dette gir et avvik i varmeutvikling på 0.2-0.4% ved 90°C, noe som ansees som akseptabelt.

Tabell 4-3: Termisk motstand for isolasjonsmaterialer og kapper

Parameter	Verdi	Enhet	Referanse
PEX og PE	3.5	mK/W	IEC 60287-2-1, tabell 1
Impregnert papir	6.0	mK/W	IEC 60287-2-1, tabell 1
PVC	6.0	mK/W	IEC 60287-2-1, tabell 1
Naturgummi	5.0	mK/W	IEC 60287-2-1, tabell 1
Jordsmonn (IEC)	1.0	mK/W	IEC 60287-3-1, kap 4.10
Rørvegg (PVC)	6	mK/W	IEC 60287-2-1, tabell 1

Tabell 4-4: Strålingskoeffisient

Parameter	Verdi	Enhet	Referanse
Kabel	0.8	-	-
Rør	0.8	-	-

Tabell 4-5: Relativ permittivitet (ϵ_r) for isolasjonsmaterialer

Parameter	Verdi	Enhet	Referanse
XLPE og PE	2.5	-	IEC 60287-1-1
Impregnerert papir	4	-	IEC 60287-1-1
PVC	8	-	IEC 60287-1-1
Naturgummi (EPR)	3	-	IEC 60287-1-1

Tabell 4-6: Tapsvinkel ($\tan \delta$) for isolasjonsmaterialer

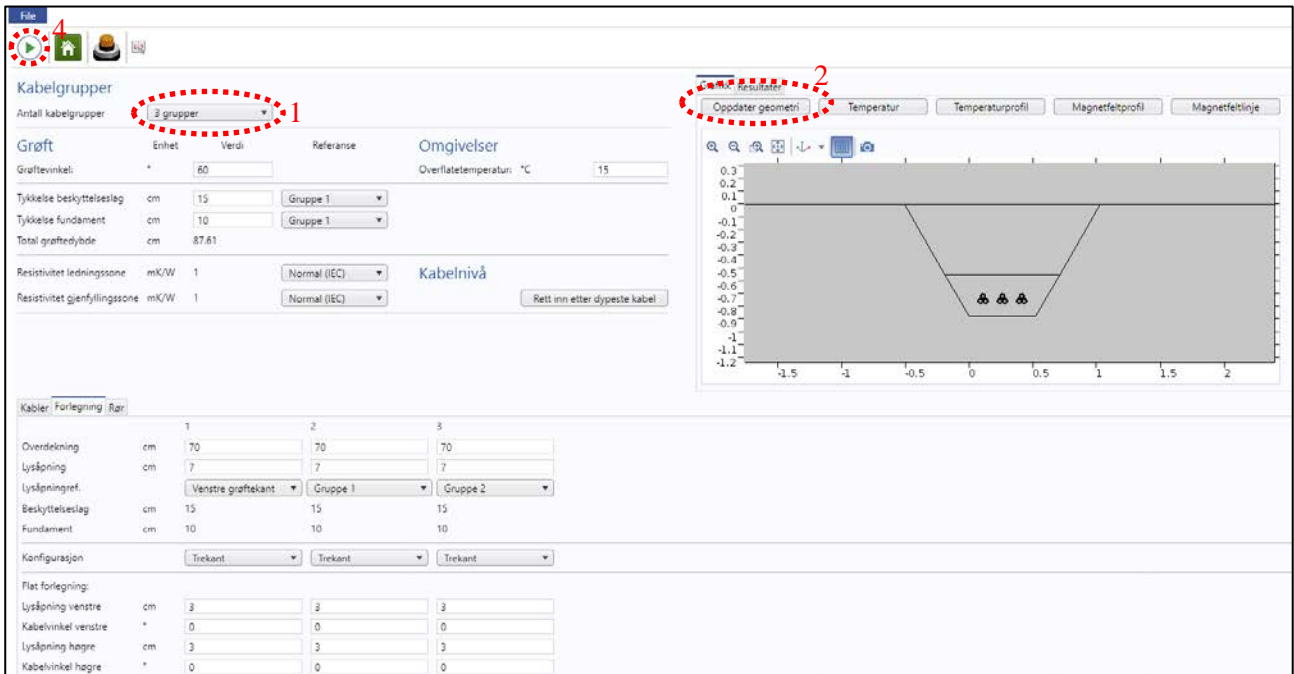
Parameter	Verdi	Enhet	Referanse
XLPE og PE	0.001	-	IEC 60287-1-1
Impregnerert papir	0.01	-	IEC 60287-1-1
PVC	0.1	-	IEC 60287-1-1
Naturgummi (EPR)	0.005	-	IEC 60287-1-1

5 EKSEMPEL 1: ENKEL GRØFT

I dette skal belastningsevnen på tre 400 mm² 12 kV TSLF-kabler i trekantforlegning beregnes. Disse driftes ved 10 kV. Lysåpning mellom kablene er 7 cm. Overdekning skal være 70 cm, beskyttelseslaget 15 cm og fundamenter 10 cm. Overflatetemperatur er 15°C, og motstand på jordsmonnet er 1 mK/W. Kabeltype og grøftedimensjonene er like som eksempelgrøften ved oppstart og endres ikke.

- 1 Velg 3 **Kabelgrupper**
- 2 Trykk knappen **Oppdater geometri**
- 3 Sett **Strømpåtrykk** til 400 A for alle kabelgruppene
- 4 Trykk knappen **Kjør**

Maksimal oppnådd temperatur vil bli 87°C. Resterende resultater er vist på neste side.

Kabelgrupper

Antall kabelgrupper: 3 grupper

Grøft

Grøftvinkel: * 60

Overflatetemperatur: °C 15

Tykkelse beskyttelseslag cm 15

Tykkelse fundament cm 10

Total grøftedybde cm 87.61

Resistivitet ledningszone mK/W 1

Resistivitet gjenfyllingszone mK/W 1

Kabelnivå

Rettt inn etter dypeste kabel

Kabler Forlegning Rør

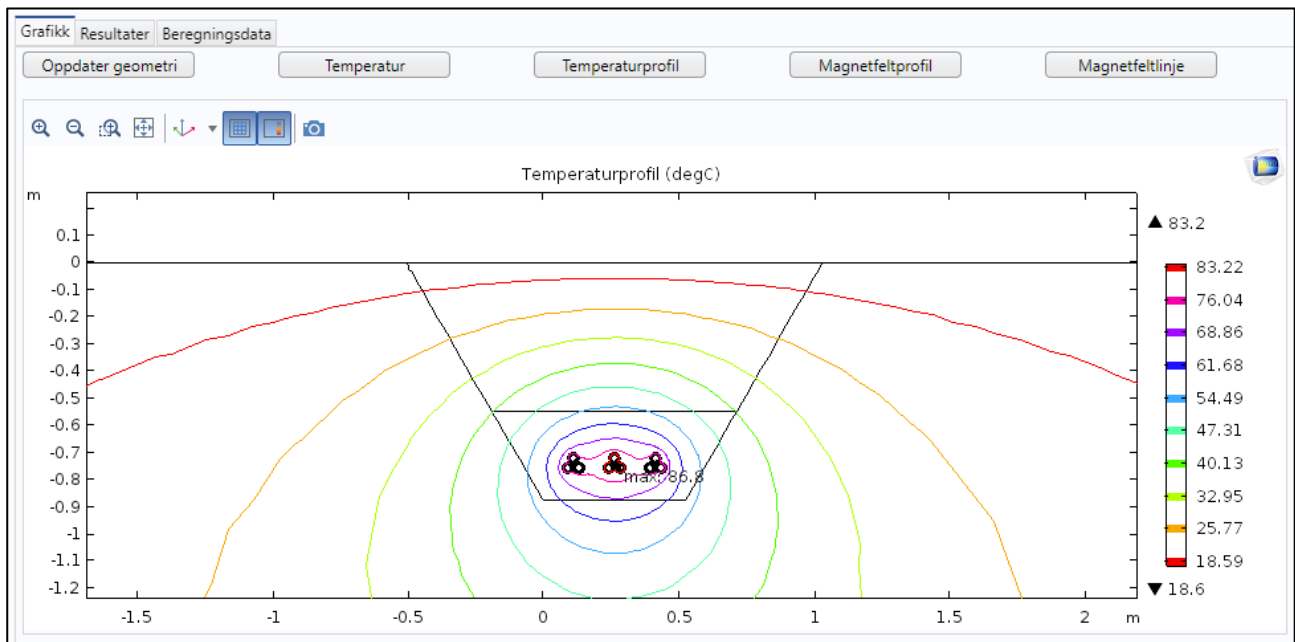
	1	2	3
Overdekning	cm 70	70	70
Lysåpning	cm 7	7	7
Lysåpningref.	Venstre grøftkant	Gruppe 1	Gruppe 2
Beskyttelseslag	cm 15	15	15
Fundament	cm 10	10	10
Konfigurasjon	Trekant	Trekant	Trekant
Flat forlegning:			
Lysåpning venstre	cm 3	3	3
Kabelvinkel venstre	* 0	0	0
Lysåpning høyre	cm 3	3	3
Kabelvinkel høyre	* 0	0	0

Kabler Forlegning Rør

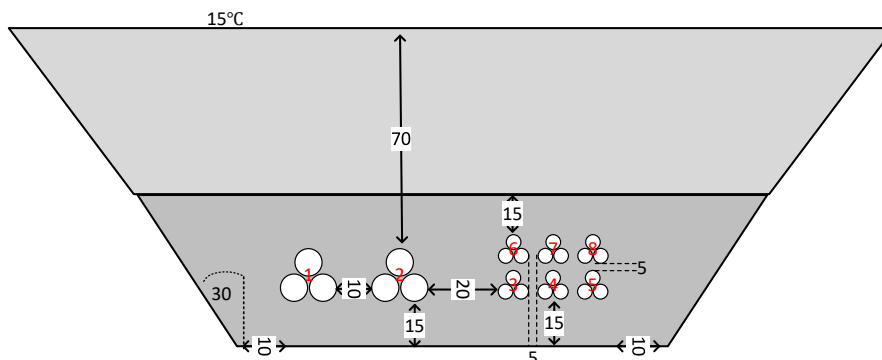
	1	2	3
Strømpåtrykk	A 400	400	400
Kabeltype	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35
Driftsspennning	kV 10	10	10
Lukket skjerm	☒ Ja	☒ Ja	☒ Ja
Leder	S/m Aluminium	Aluminium	Aluminium
Isolasjon	W/mK PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX
Indre skjerm	S/m Kobber	Kobber	Kobber
Ytre skjerm	S/m Bly	Bly	Bly
Ytterkappe	W/mK PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX

Grafikk Resultater Beregningsdata		Siste simuleringstid: 2 min 39 s			Total effektutvikling: 146 W/m			Temperatur oppnådd: 87 °C		
Tittel	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4	Gruppe 5	Gruppe 6	Gruppe 7	Gruppe 8	Gruppe 9	Gruppe 10
Overføringskapasitet [MVA]	6.9	6.9	6.9							
Strøm [A]	400.0	400.0	400.0							
Driftsspennning [kV]	10.0	10.0	10.0							
Tap ledere [W/m]	46.3	47.2	46.3							
Tap skjerm [W/m]	3.2	3.4	3.2							
Tap isolasjon [W/m]	0.02	0.02	0.02							
Skjermspenning [V/km]	-	-	-							
Skjermstrøm [A]	38.8	39.2	38.8							
Strøm i skjermtråder [%]	100.0	100.0	100.0							
Strøm i laminat [%]	0.0	0.0	0.0							
Lederimpedans [ohm/km]	0.1032 + 0.09i	0.1054 + 0.09i	0.1031 + 0.09i							
Maksimal ledertemperatur [°C]	83.0	87.0	83.0							
Kabeltype	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40							
Isolasjonsnivå [kV]	12	12	12							
Kabelkapasitans [uF/km]	0.49	0.49	0.49							
Tapsvinkel	0.001	0.001	0.001							
Relativ permittivitet	2.5	2.5	2.5							

6 EKSEMPEL 2: AVANSERT GRØFT

Dette eksempelet består av åtte kabelgrupper; seks 400mm² TSLF 12 kV og to 1200 mm² TSLF 145 kV-kabelgrupper. De driftes ved henholdsvis 10 kV og 130 kV. Belastningsevnen til de to 145 kV-kabelgruppene skal finnes når 12 kV-kablene er belastet 230 A. Skjermene er lukket på distribusjonskablene, åpne på høyspentkablene. Det skal være 10 cm lysåpning mellom høyspentkablene, 20 cm til distribusjonskablene og 5 cm mellom distribusjonskablene. Overdekning til høyspentkablene skal være 70 cm. Det skal være 15 cm fundament og beskyttelseslag. 10 cm avstand til 30° grøftkant. Grøftesnippet er gitt i Figur 8-1.

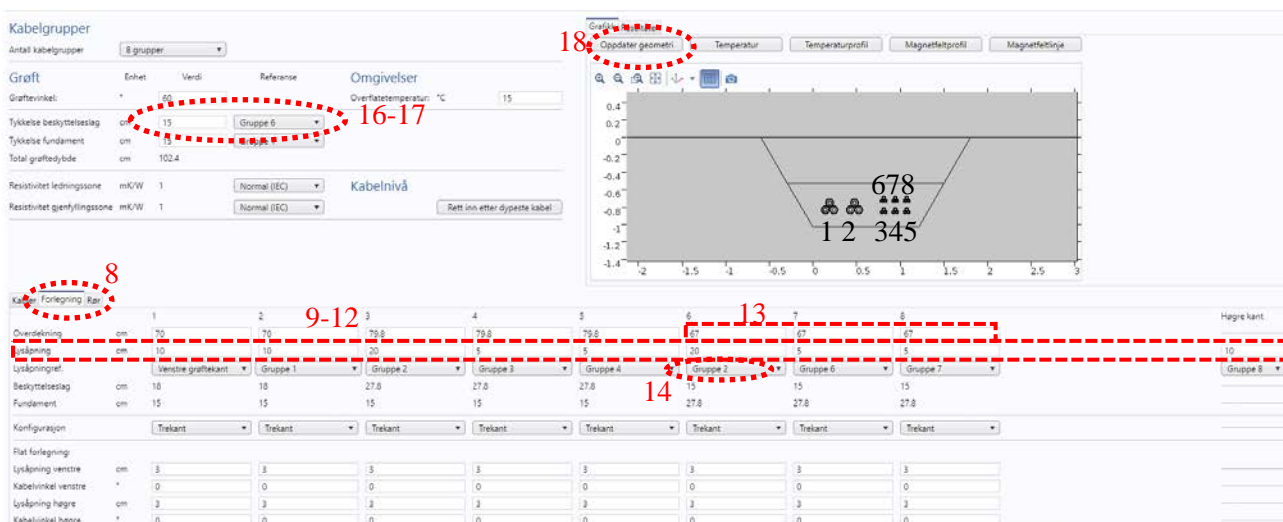
Figur 8-1: Grøftesnitt med 2 høyspent- og 6 distribusjonskabler. Avstander er gitt i cm.

- 1 Velg 8 kabelgrupper
- 2 Trykk på knappen **Oppdater geometri**
- 3 Velg fanen **Kabler**
- 4 Velg **Kabeltype** "TSLF 145kV 3x 1200 A/50" for kabelgrupper 1 og 2
- 5 Sett **Driftsspennning** til 130 kV for kabelgrupper 1 og 2
- 6 Huk vekk **Lukket skjerm** for kabelgrupper 1 og 2
- 7 Trykk på knappen **Rettt inn etter dypeste kabel**

Kabelnr	Strømpåtrykk	Kabeltype	Driftsspennning	Lukket skjerm	Leder	Isolasjon	Indre skjerm	Ytre skjerm	Ytterkappe
1	200	TSLF145kV3x1200A	145	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
2	200	TSLF145kV3x1200A	145	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
3	200	TSLF12kV3x400A/35	10	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
4	200	TSLF12kV3x400A/35	10	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
5	200	TSLF12kV3x400A/35	10	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
6	200	TSLF12kV3x400A/35	10	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
7	200	TSLF12kV3x400A/35	10	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX
8	200	TSLF12kV3x400A/35	10	☒ Ja	Aluminium	PE og PEX	Kobber	Bly	PE og PEX

- 8 Trykk på fanen **Forlegning**
- 9 Sett **Lysåpning** lik 10 cm for Kabelgrupper 1 og 2
- 10 Sett **Lysåpning** lik 20 cm for Kabelgruppe 3 og 6
- 11 Sett **Lysåpning** lik 10 cm for Høgre kant
- 12 Sett **Lysåpning** lik 5 cm for kabelgrupper 4, 5, 7 og 8
- 13 Sett **Overdekning** lik 68.9 cm* for kabelgrupper 6, 7 og 8
- 14 Sett **Lysåpningsref.** lik Gruppe 2 for kabelgruppe 6
- 16 Sett **Tykkelse beskyttelseslag** lik 15 cm
- 16 Sett **Referanse Tykkelse beskyttelseslag** til Gruppe 6
- 18 Trykk knappen **Oppdater geometri**

* Ytre diameter til 12 kV-kablene er 4 cm. Diameteren til trekantforlegningen er $4 \text{ cm} \cdot (2 + \sqrt{3}/2) = 7.5 \text{ cm}$. Lysåpningen skal være 5 cm. Original overdekning var 79.8 cm. Ny overdekning blir da $(79.8 - 7.5 - 5) \text{ cm} \approx 67 \text{ cm}$

- 16 Trykk på fanen **Kabler**
- 17 Sett **Strømpåtrykk** lik 230 A for Kabelgrupper 3-8
- 18 Sett **Strømpåtrykk** lik 720 A for Kabelgrupper 1 og 2
- 19 Trykk på knappen **Kjør**

Temperatur blir 90°C for en strøm på 715 A i hver av 145 kV-kablene. Dette tilsvarer en overføringskapasitet på 161 MVA. Resultatene er vist på neste side.

19 Kabelgrupper

Antall kabelgrupper: 8 grupper

Grøft: Enhet Verdi Referanse Omgivelser

Grøftvinkel: 60 Overflatetemperatur: 15

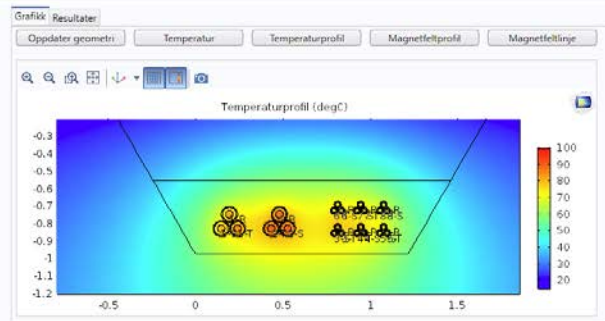
Tykkelse beskyttelseslag: 15 Gruppe 1

Tykkelse fundament: 10 Gruppe 1

Total grøftdybde: 97.4

Resistivitet ledningszone: 1 Normal (IEC) Kabelnivå

Resistivitet gjenfyllingszone: 1 Normal (IEC) Rett inn eller dypest kabel

16

Kabler / Forsegning Rør

	1	2	3	4	5	6	7	8
Strømpåtrykk	720	720	230	230	230	230	230	230
Kabeltype	TSLF145kV3x1200A	TSLF145kV3x1200A	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35	TSLF12kV3x400A/35
Driftsspennning	130	130	10	10	10	10	10	10
Lukket skjerm	☐ Ja	☐ Ja	☒ Ja	☒ Ja	☒ Ja	☒ Ja	☒ Ja	☒ Ja
Leder	S/m Aluminium	Aluminium	Aluminium	Aluminium	Aluminium	Aluminium	Aluminium	Aluminium
Isolasjon	W/mK PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX
Indre skjerm	S/m Kobber	Kobber	Kobber	Kobber	Kobber	Kobber	Kobber	Kobber
Ytre skjerm	S/m Bly	Bly	Bly	Bly	Bly	Bly	Bly	Bly
Ytterkappe	W/mK PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX	PE og PEX

17

18

Grafikk Resultater Beregningsdata

Siste simuleringstid: 3 min 44 s Total effektutvikling: 213 W/m Temperatur oppnådd: 90 °C

Tittel	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4	Gruppe 5	Gruppe 6	Gruppe 7	Gruppe 8	Gruppe
Overføringskapasitet [MVA]	161.0	161.0	4.0	8.0	8.0	8.0	8.0	8.0	
Strøm [A]	715.0	715.0	230.0	230.0	230.0	230.0	230.0	230.0	
Driftsspennning [kV]	130.0	130.0	10.0	20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	
Tap ledere [W/m]	55.1	56.1	15.3	15.2	14.9	15.1	15.1	14.8	
Tap skjerm [W/m]	2.1	2.1	1.1	1.1	1.0	1.0	1.1	1.0	
Tap isolasjon [W/m]	1.16	1.16	0.02	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	
Skjermsspennning [V/km]	52.6	52.7	-	-	-	-	-	-	
Skjermstrøm [A]	-	-	23.0	23.1	22.8	23.0	23.3	22.7	
Strøm i skjermtråder [%]	-	-	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Strøm i laminat [%]	-	-	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Lederimpedans [ohm/km]	0.0373 + 0.11i	0.038 + 0.112i	0.1023 + 0.09i	0.1029 + 0.09i	0.0996 + 0.09i	0.1025 + 0.09i	0.1025 + 0.09i	0.0989 + 0.09i	
Maksimal ledertemperatur [°C]	85.0	90.0	80.0	79.0	73.0	79.0	78.0	72.0	
Kabeltype	TSLF145kV3x1	TSLF145kV3x1	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	TSLF12kV3x40	
Isolasjonsnivå [kV]	145	145	12	12	12	12	12	12	
Kabelkapasitans [uF/km]	0.22	0.22	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49	
Tapsvinkel	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001	
Relativ permittivitet	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	

Teknologi for et bedre samfunn

www.sintef.no